

#neznalostjazykaneomlouva

V období konání maturitních a přijímacích zkoušek jsme vedli na Facebooku a Twitteru METY kampaň #neznalostjazykaneomlouva. Zaměřovala se na problematiku stránek těchto důležitých zkoušek z perspektivy žáků s OMJ. Pomocí příkladů z praxe, analýz, ukázek testů či příběhů našich klientů jsme ukázali komplikovanou realitu žáků z ciziny a zároveň jsme i navrhli řešení v podobě systémových změn. Cílem kampaně bylo prostřednictvím sociálních sítí a specializovaných médií apelovat na odbornou veřejnost, aby se začala o téma, které je dlouhodobě zanedbávané zákonodárci, více zajímat, diskutovat o něm a usilovat o jeho další progresi. Letošní lednová konference [Neznalost jazyka neomlouvá?!](#) nás inspirovala k zachování stejného, vyzývavého názvu.

Stejná maturitní zkouška pro cizince i rodilé Čechy

Kampaň #neznalostjazykaneomlouva jsme zahájili **maturitními zkouškami** a jejich nástrahami, které přivádí maturanty s OMJ do znevýhodněného postavení. Musí totiž skládat stejné zkoušky z ČJL jako jejich čeští vrstevníci - rodilí mluvčí. Ukázkovým příkladem je příběh [Bertholda z Kamerunu](#) (v současnosti studenta ČVUT), který musel po vyčerpání všech pokusů opustit gymnázium a opakovat 4. ročník na nové škole. Nejvíce mu jeho cestu na vysněnou vysokou školu zkomplikovala slohová práce a didaktický test, ale i neinformovaný přístup jeho střední školy. Pro lepší představu jsme zveřejnili ukázkou zadání úlohy z didaktického testu (viz níže), jež může být pro žáky s OMJ nevyřešitelná, pokud nemají perfektně osvojený český jazyk. Texty jsou většinou složité a často operují s výjimkami pravidel.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 20–24

(1) U něj doma jsem byl poprvé někdy mezi vánočními svátky a Novým rokem. Možná to bylo sedmadvacátého, možná o den později. Mistr seděl v křesle.
„Dáte si vizou?”
Nedal jsem si.
„A to já si zase dám.”
(2) Vstal, šel k oknu té rohové místnosti v domě na Kampě, kde se kdysi procházel abbé Dobrovský, a otevřel domácí bar. Nalil si do čísky trochu skotské, ochutnal, pochvalně pokýval hlavou a dolil si **pořádně**.
„Tak mám takový nějaký tušení, že se nám tu něco bude dít. **Patrně** nějaká reforma.”
S **nepředstíraným** zájmem jsem se zeptal, zda pro to má nějaké pádné důvody.
„Poněvadž už to takhle dál nemůže jít. Tohleto samoděržaví už je tak ukrutně nadržené, že samo praskne. Pak z něj bude buď samoprasklina, nebo se z toho vyklubou něco holýho. A to je určitě pro začátek dobrý.”
Hned nato vešla jeho žena a pravila, že v tomhle státě je to bez perspektivy a abych se od toho starého fantasy nenechal zfanfnět. Můj hostitel se celou tu dobu, co jeho žena cosi hledala v pokoji, na ní díval s **nesmírnou** shovívavostí. Když odešla, prohlásil: „Ženské, ty jsou odjakživa bez fantazie. Tohle slyším už přes čtyřicet let.”
(3) Později se mi ve slabé chvíli přiznal, že jeho žena má pravdu. Že to opravdu nemá perspektivu. Ale toho prosincového podvečera roku *****, v předtuše bouřlivých událostí pražského jara, několik dní před pádem Antonína Novotného, několik měsíců před zveřejněním Dvou tisíc slov, Jan ***** věřil. A když člověk věří, je tu pořád ještě nějaká perspektiva.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

23 Které z následujících tvrzení o druhé části výchozího textu je pravdivé?

- A) Prostřednictvím nepřímé řeči je zde reprodukována promluva pouze jedné postavy, konkrétně hostitele.
- B) Prostřednictvím nepřímé řeči je zde reprodukována promluva pouze jedné postavy, konkrétně vypravěče.
- C) Prostřednictvím nepřímé řeči je zde reprodukována jednak promluva vypravěče, jednak promluva hostitelovy ženy.
- D) Prostřednictvím nepřímé řeči je zde reprodukována jednak promluva hostitele, jednak promluva hostitelovy ženy.

Podobně bojovala s maturitní zkouškou i naše klientka Kristýna z Mongolska, jak popisuje [v rozhovoru pro Český rozhlas](#). Stejně jako Berthold doplatila na to, že její škola ji o možných úlevách, tj. času navíc na vypracování a použití slovníku, nepodala žádné informace. Oba kritizují nesrozumitelnost zadání a málo času na vypracování.

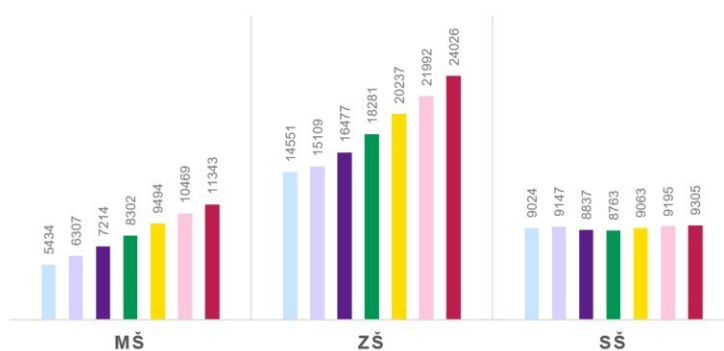
META navrhuje systémové změny maturitních zkoušek, jako je například **úprava zadání v didaktickém testu z ČJL i testu z matematiky do srozumitelnější formy**. Více o problematice maturit a navrhovaných změnách se dočtete v [tiskové zprávě Neznalost jazyka u maturit stále neomlouvá](#).

Přijímačky na SŠ jsou diskvalifikační pro žáky s OMJ

Po odeznění maturit jsme navázali na téma přijímacích zkoušek. Srovnáním dat prezentovaným na sociálních sítích jsme poukázali na diskvalifikační nastavení přijímacích zkoušek pro deváťáky s cizí státní příslušností. Graf s časovou řadou počtu dětí a žáků s cizí státní příslušností za posledních sedm let poukazuje na se stagnující počet žáků studujících na středních školách i přes jejich až dvojnásobný nárůst na MŠ a ZŠ.

Počet cizinců na školách dle stupňů

■ 2012/2013 ■ 2013/2014 ■ 2014/2015 ■ 2015/2016 ■ 2016/2017 ■ 2017/2018 ■ 2018/2019

Zdroj: Statistická ročenka školství.

Dále jsme publikovali ukázkou z přijímacího testu z češtiny, na kterou by podle současných předpokladů měl žák z ciziny znát odpověď, i když strávil pouze jeden den v české škole. Stejná podoba testu je jeden z důvodů, proč tito žáci selhávají mnohem častěji než stejně nadaní čeští vrstevníci, kteří nejenže mají přirozený náskok jako rodilí mluvčí, ale navíc studovali češtinu předchozích 9 let na ZŠ. Problematikou zadání a didaktického testu se podrobně zabývá Karolína Dohnalová (odborná pracovnice ČDJ pro SŠ, META o.p.s.) v článku [Jednotná přijímací zkouška a nástrahy didaktického testu](#).

1 bod

10 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytují dvě zájmena?

- A) nemám tu už žádné úkoly
- B) udělal jsem vše podle pokynů
- C) právě teď mám na sobě skafandr
- D) která byla přes rok mým domovem

1 bod

11 Které z následujících souvětí **neobsahuje** vedlejší větu předmětnou?

- A) Nemůžu říct, jak to celé dopadne.
- B) Existuje reálná možnost, že dnes zemřu.
- C) Pořád ještě úplně nevěřím, že už je konec.
- D) Naučil jsem se, jak tady člověk může přežít.

1 bod

12 Která z následujících možností odpovídá významu souvětí tučně vyznačeného ve výchozím textu?

- A) Byla by to lež, kdybych řekl, že mám strach.
- B) Nebyla by to lež, kdybych řekl, že nemám strach.
- C) Byla by to nepravda, kdybych řekl, že mám strach.
- D) Nebyla by to pravda, kdybych řekl, že nemám strach.

META dlouhodobě a intenzivně usiluje o systémové změny, které by zajistily rovné podmínky u přijímacích zkoušek. Argumentaci i návrhy řešení uvádíme v [tiskové zprávě – Nastavení přijímacích zkoušek plýtvá potenciálem žáků z ciziny](#). Tomuto tématu se na svém blogu věnuje také programová ředitelka **Kristýna Titěrová** v článku [Jednotné přijímačky aneb potřebujeme chytáky a výjimky?](#)

Čeština jako druhý jazyk jako prevence drop-outu

Přechod žáků s OMJ na střední školu, jejich úspěšnost u přijímaček či maturit a prevence drop-outu mají společného jmenovatele, a to nezbytnost začlenění **češtiny jako druhého jazyka** (dále ČDJ) jako samostatného vzdělávacího oboru v rámci základního i středního vzdělávání. To by také umožnilo mít ČDJ jako předmět a skládat z něj maturitu či přijímačky. Důležité zkoušky z češtiny by tak ověřovaly schopnost funkčního používání jazyka, která je pro další studium a život v české společnosti klíčová, a nesrovnávaly by nesrovnatelné výkony rodilých a nerodilých mluvčích.

V závěru naší kampaně jsme také otevřeli téma [ročního intenzivního kurzu češtiny](#), který organizujeme společně s Centrem pro integraci cizinců již od roku 2016 díky the Velux Foundations. Kurz je zaměřen na rozvoj jazykových dovedností potřebných ke zvládnutí studia v češtině na střední škole. Ptali jsme se pedagogů, zda by byl přínosný pro žáky s OMJ bez znalosti češtiny i před nástupem na SŠ. „Je nezbytný, aby se docílilo alespoň o trochu rovnějšího přístupu ke vzdělání pro žáky s OMJ. Je velmi smutné vidět žáka, který má všechny předpoklady být úspěšným na SŠ, ale jehož nedostatečná znalost ČJ limituje a mnohdy i odrazuje od dalšího studia.“ odpověděla ředitelka ZŠ.

„Přípravný kurz češtiny by pomohl nejenom žákům s OMJ, ale hlavně pedagogům, kteří by pak nemuseli učit základní slovní zásobu a fráze, ale mohli se věnovat učení odborného jazyka.“ doplnila učitelka SŠ.

O jeho podstatě se můžete dočíst v článku [Zavedení přípravného jazykového kurzu před vstupem na střední školu](#).